

Position Paper: *Laagcalorisch aardgas in België*

Contact: Peter Claes (Febeliec), tel 0496-59 36 20, febeliec@febeliec.be

Datum: 21/9/2021

Omschrijving

Toen vanaf de jaren '60 aardgas in België werd geïntroduceerd, ging het aanvankelijk om gas uit het Nederlandse Slochteren (Groningen), waar in 1959 een vrij omvangrijke gasbel werd ontdekt. Sindsdien telt België twee gaszones, één voor laagcalorisch gas (gas met een relatief lage verbrandingswaarde van 9,769kWh/Nm³ en verder een vrij grote inhoud van inerte gassen, vooral N₂), goed voor ongeveer 27% van de markt, en één voor hoogcalorisch gas (het 'normale' gas met een calorisch vermogen van 11,630kWh/Nm³). De L-gaszone strekt zich *grosso modo* uit over Limburg, de Kempen, zuidwaarts over Vlaams-Brabant en het noorden van de provincie Waals-Brabant en delen van Luik naar Henegouwen. Zij omvat de steden Antwerpen en Brussel. Buiten ons land wordt ook L-gas verbruikt in Nederland, het noorden van Frankrijk en het westen van Duitsland.

L-gas wordt ingevoerd vanuit Nederland, deels via Zandvliet, maar hoofdzakelijk vanuit Poppel (Nederlands exit punt Hilvarenbeek). Het stroomt dwars door België langs de hoofd-as Poppel-Blaregnies, om zo Noord-Frankrijk te kunnen bedienen. Ons land beschikt over twee eigen swapstations in Lillo en Loenhout, waar hoogcalorisch gas door toevoeging van stikstof kan worden geconverteerd tot laagcalorisch gas. Nederland beschikt over verscheidene dergelijke swapstations. Ons land heeft geen eigen stockagefaciliteiten voor laagcalorisch gas.

Hoog- en laagcalorisch gas zijn voor mekaar geen substituten. Ze kunnen dus niet door elkaar worden gebruikt in eenzelfde pijpleiding, en behoren dus tot onderscheiden gasmarkten. In België is Eni (sinds 10/7/2017 overgenomen door Eneco) de grootste leverancier van L-gas. Ook Engie (het vroegere GDF Suez) is vrij actief, naast onder meer RWE en enkele kleinere spelers. Eni/Eneco heeft overigens in 2008 zijn langetermijncontract met GasTerra (de producent van L-gas in Nederland) met 20 jaar verlengd.

Het Nederlandse beleid inzake L-gas is van oudsher gericht op het garanderen van de bevoorrading van de eigen behoeften. Export van L-gas gebeurt dan ook in relatief grote mate door het uitvoeren van "normaal", rijk gas vermengd ("verarmd") met stikstof. Men schat dat op die manier de helft of meer van het geëxporteerde L-gas verarmd H-gas is. Nederland heeft overigens enkele jaren geleden de beide markten virtueel gefuseerd door het ter beschikking stellen van een swapdienst waardoor H- en L-gas vrij kunnen worden uitgewisseld op elk *entrypunt* (de kost van deze dienst wordt gesocialiseerd over het transporttarief).

In België wordt sinds 2004 niet meer geïnvesteerd in de uitbouw van de infrastructuur voor L-gas. Dit heeft ertoe geleid dat in de L-gaszone nog moeilijk de uitbouw van het gebruik van aardgas voor bv. verwarming kan worden gepromoot, maar ook dat de mogelijkheden voor een toename van het verbruik door bestaande klanten beperkt zijn. De laatste jaren dreigen zich overigens steeds meer congestieproblemen voor te doen in de L-gaszone. Er wordt dan ook effectief gewerkt aan de conversie van (een deel van) die zone naar H-gas. Zo werd reeds de Haven van Antwerpen (alleen industriële klanten) grotendeels omgeschakeld, en werd vanaf september 2015 een gedeelte van West-Limburg naar hoogcalorisch gas omgeschakeld (ook residentiële klanten). In september 2015 werd ook het merendeel van de industriële gebruikers langs het Albertkanaal omgeschakeld naar H-gas.

Op 17 januari 2014 heeft het Nederlandse kabinet, naar aanleiding van de toenemende frequentie en kracht van aardbevingen in het winningsgebied, aangekondigd dat gaswinning uit vijf productielocaties rond Loppersum met 80 procent wordt verminderd. Bovendien wordt de productie van gas uit het Groningenveld beperkt tot 42,5 miljard m³ per jaar in 2014 en 2015 en tot 40 miljard m³ in 2016. Later werden verdere verminderingen beslist tot 27 miljard m³ in het gasjaar 2015-2016, 24 miljard m³ in 2016-2017 en zelfs 12 miljard m³ in 2023. In 2030 moet de exploitatie volledig stoppen. In België heeft Synergrid een plan uitgewerkt voor een volledige conversie naar H-gas tegen 2030. Gezien de versnelde uitfasering van de exploitatie van de gasvelden in Groningen en de succesvolle resultaten van de conversie totnogtoe, werd deze deadline intussen echter vervroegd naar 2024. Dit programma wordt gecoördineerd door een *Task Force* binnen de Administratie voor Energie, en betreft zowel de analyse van reële en potentiële congesties, de planning van mogelijke conversies als de mogelijke financieringsmechanismen voor de kosten ervan (zie ook <https://www.gasverandert.be/nl>).

Als voordelen van het L-gas in België worden vooral de volgende geciteerd:

- bevoorradingszekerheid: in 40 jaar werd de toevoer van L-gas uit Nederland geen enkele maal onderbroken;
- beperkt risico: nabijgelegen markt, politiek stabiel land van oorsprong;
- diversificatie van oorsprong van aardgas;
- flexibiliteit (het Distrigas/Eni-contract biedt heel wat mogelijkheden aan flexibiliteit, zowel op korte als op lange termijn, waardoor ons land minder behoefte heeft aan eigen opslagfaciliteiten).

Als belangrijkste nadelen van L-gas hoort men vaak de volgende:

- Er is slechts één enkele bron en één invoerroute;
- Flexibiliteit binnen België: er is geen opslagfaciliteit van L-gas in België;
- Beperkte mededinging: upstream is er slechts één producent. Dit probleem wordt deels opgevangen door de swapmogelijkheden in Nederland, hoewel de mogelijkheden voor Belgische verbruikers om daarvan te profiteren beperkt zijn door de congestie op het Nederlandse net;
- Hogere transportkosten: transport van L-gas is duurder dan transport van H-gas;
- Milieu: heel wat export van L-gas uit Nederland is verarmd H-gas... ;
- Verbrandingsefficiëntie: verbrandingsinstallaties op L-gas verliezen ca. 0,5% rendement t.o.v. H-gas;
- Congestie: door de investeringsstop nemen de kansen op congestie in de L-gaszone systematisch toe;
- De beschikbaarheid van L-gas in de bel van Slochteren is beperkt. Vroeg of laat moet dus hoe dan ook worden overgeschakeld naar H-gas.

Doelstellingen Febeliec

Febeliec erkent de verdiensten van het laagcalorisch gas in de beginperiode van de aardgasinvoer in ons land. Het bestaan van aparte H- en L-gasnetten en –markten was evenwel niet voorzien bij de invoering van een ééngemaakte vrije EU-gasmarkt na 2000. Voor haar betrokken leden komt een aansluiting op het L-gasnet sindsdien evenwel vaak neer op een competitief nadeel, gezien de hierboven opgesomde negatieve kenmerken. Essentieel is Febeliec dan ook van mening dat het gebrek aan concurrentie op de Belgische L-gasmarkt, de hogere transportkosten en de gevolgen voor het milieu en de verbrandingsefficiëntie voor haar leden niet worden gecompenseerd door het voordeel van nabije gasproducenten en de diversificatie van de primaire gasbronnen (beide zowel een nationale als een Europese doelstelling). Daarom stelt Febeliec voor de industriële afnemers, die deze nadelen het sterkst voelen, prioritair en zo snel mogelijk om te schakelen naar hoogcalorisch gas.

Op korte termijn en in afwachting van een definitieve conversie van alle industriële afnemers:

- moet de totale H/L-swapcapaciteit door Fluxys worden aangeboden aan alle marktspelers op basis van een marktconforme allocatiemethodiek en met UIOLI-verplichting (*Use-It-Or-Lose-It*);
- moet worden onderzocht of ook in België een automatische swapdienst tussen H- en L-gas kan worden geïntroduceerd (dit is nu reeds het geval in Nederland en Frankrijk);
- moet samen met Nederland en Frankrijk worden onderzocht hoe de beschikbare importcapaciteit vanuit Hilvarenbeek kan worden opgetrokken en op een evenwichtige manier kan worden toegewezen.

Wat betreft de omschakeling van het gehele Belgische L-gasnet naar hoogcalorisch gas, wenst Febeliec erop te wijzen dat industriële klanten aangesloten op het Fluxys-net zelf de omschakelingskosten van hun installaties hebben moeten dragen. Voor de financiering van de conversiekosten van de distributienetten pleit Febeliec dan ook voor solidariteit tussen alle distributiekanten op het grondgebied (ook van het H-gasnet, aangezien niemand in het verleden de keuze heeft gehad tussen H- of L-gas). Voor industriële gebruikers op de distributienetten moet de competitiviteit worden gevrijwaard via een verlaagd of degressief tarief en een geplafondeerde bijdrage per site.